

Sygn. akt III CSK 6/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa W. D.
przeciwko P. Spółdzielni Pracy w P.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 czerwca 2013 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację powoda oraz orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w N., po rozpoznaniu sprawy z powództwa W. D. przeciwko P. Spółdzielni Pracy w P., wyrokiem z dnia 1 lutego 2013 r. ustalił, że uchwała walnego zgromadzenia pozwanej z dnia 21 kwietnia 2012 r. o odmowie przyjęcia powoda na członka Spółdzielni jest nieważna, natomiast powództwo o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia o przyjęciu powoda w poczet członków oddalił.

Ustalił, że powód od 2001 r. jest zatrudniony w Spółdzielni na stanowisku zastępcy kierownika do spraw marketingu i zajmuje się dystrybucją wody produkowanej przez pozwaną między hurtownie regionu M. oraz negocjowaniem warunków umów sprzedaży. Do pracy powoda nie było żadnych zastrzeżeń, jednak składane przez niego w latach 2004, 2006 i 2012 wnioski o przyjęcie w poczet członków nie były uwzględniane. Ostatni wniosek powód skierował do walnego zgromadzenia, które w dniu 21 kwietnia 2012 r. podjęło uchwałę o odmowie przyjęcia go w poczet członków. W uzasadnieniu stwierdzono jedynie, że w głosowaniu członkowie Spółdzielni negatywnie odnieśli się do jego kandydatury na członka.

Po wniesieniu pozwu o ustalenie nieważności uchwały z dnia 21 kwietnia 2012 r. pozwana podjęła działania zmierzające do wykazania, że nie miała możliwości dalszego zatrudnienia powoda. W dniu 25 stycznia 2013 r. zarząd podjął uchwałę o reorganizacji działu sprzedaży i marketingu, która w pierwszym etapie miała obejmować likwidację tego działu i utworzenie stanowiska koordynatora do spraw marketingu. Umowa o pracę z powodem miała zostać rozwiązana z równoczesną propozycją zawarcia umowy cywilnoprawnej. W drugim etapie sprawy marketingu miały być powierzone podmiotowi zewnętrznemu. W dniu 28 stycznia 2013 r. rada nadzorcza pozytywnie zaopiniowała reorganizację, w wyniku której pracę w Spółdzielni miał utracić jedynie powód.

Sąd Okręgowy stwierdził, że powód spełniał wszystkie warunki przyjęcia go w poczet członków, określone w art. 200 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 ze zm.; obecnie Dz.U. z 2013 r., poz. 1443 – dalej: „Pr. spółdz.”) oraz w § 14 i 15 statutu.

Uzasadnienie spornej uchwały nie spełniało wymagań przejrzystości i zupełności, ograniczało się bowiem do stwierdzenia, że wynik głosowania był negatywny. Z art. 200 § 5 Pr.spółdz. wynika natomiast, że spółdzielnia może odmówić przyjęcia pracownika na członka tylko wtedy, gdy nie ma możliwości jego dalszego zatrudnienia. W uchwale pozwana nie powołała się na taką okoliczność, do czasu podjęcia uchwały nie podjęła zresztą żadnej czynności wskazującej na brak możliwości dalszego zatrudnienia powoda. Plany reorganizacji działu marketingu nie były podyktowane potrzebą zwiększenia efektywności sprzedaży hurtowej, gdyż w jej ramach produkty były dystrybuowane w 65 – 70%. Niewiarygodne były też twierdzenia pozwanej, że nie przyjmuje nowych członków, gdyż w ciągu ostatnich kilku lat przyjęła w poczet członków 5 osób, przy czym wszystkie te osoby były w jakiś sposób powiązane z dotychczasowymi lub byłymi członkami Spółdzielni.

Konkludując Sąd Okręgowy uznał, że uchwała odmawiająca przyjęcia powoda w poczet członków pozwanej jest sprzeczna z art. 200 § 5 Pr.spółdz. i na podstawie art. 58 § 1 k.c. stwierdził jej nieważność. W pozostałej części oddalił powództwo, uznając, że nie jest uprawniony do ingerowania w decyzje walnego zgromadzenia, o przyjęciu nowego członka bowiem decydują – zgodnie z zasadą samorządności – wyłącznie organy Spółdzielni.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelacje obu stron od tego wyroku, aprobując ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego powód wniósł o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia o przyjęciu powoda w poczet członków Spółdzielni ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wskazał na naruszenie art. 200 § 5 Pr.spółdz. przez przyjęcie, że przepis ten nie przyznaje kandydatowi roszczenia o przyjęcie w poczet członków spółdzielni, i art. 64 k.c. w związku z art. 200 § 5 Pr.spółdz. przez zaniechanie zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli o przyjęciu powoda w poczet swoich członków.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oddalając apelację powoda Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że art. 200 § 5 Pr.spółdz. określa warunki, jakie powinien spełniać kandydat na członka spółdzielni, jednak nie nakłada na spółdzielnię obowiązku przyjęcia go w poczet członków, zgodnie bowiem z zasadą samorządności, o przyjęciu nowego członka decydują wyłącznie organy spółdzielni. Od zasady tej mogą wystąpić wyjątki, jeżeli roszczenie o przyjęcie do spółdzielni wynika ze szczególnej podstawy, którą może stanowić statut spółdzielni, umowa zawarta ze spółdzielnią albo przepis szczególny; w niniejszej sprawie brak jednak takiego przepisu. Sąd Apelacyjny powołał się przy tym na stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w wyrokach z dnia 21 września 1984 r., I PR 70/84 (OSNCP 1985, nr 5-6, poz. 78) i z dnia 31 stycznia 2002 r., IV CKN 646/00 (nie publ.).

W powołanych wyrokach Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że w świetle przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze o przyjęciu nowego członka decydują – zgodnie z zasadą samorządności spółdzielni – wyłącznie jej organy, w związku z czym jeżeli przepisy prawa, statut lub umowa nie stanowią inaczej, osobie ubiegającej się o członkostwo w spółdzielni nie przysługuje prawo podmiotowe domagania się przyjęcia na członka spółdzielni. Uszło jednak uwagi Sądu Apelacyjnego, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 września 1984 r., I PR 70/84, Sąd Najwyższy wskazał art. 200 § 5 Pr.spółdz. jako przykład przepisu, który nakłada na spółdzielnię obowiązek przyjęcia kandydata w poczet członków.

Skład orzekający podziela dotychczasowy kierunek orzecznictwa Sądu Najwyższego i zbieżne z nim stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym przyjęcie w poczet członków spółdzielni – co do zasady – zależy od uznania organów samorządu spółdzielczego. Zachodzi zatem potrzeba rozważenia, czy art. 200 § 5 Pr.spółdz. ustanawia wyjątek od tej zasady.

Według powołanego przepisu, pracownicy spółdzielni zatrudnieni co najmniej dwanaście miesięcy na podstawie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, ubiegający się o przyjęcie na członków spółdzielni, są zwolnieni od odbycia okresu kandydackiego. Spółdzielnia nie może odmówić przyjęcia takiego pracownika na członka, jeżeli spełnia on wymagania statutowe, a spółdzielnia ma możliwość dalszego jego zatrudnienia.

Przystępując do wykładni przytoczonego przepisu trzeba przypomnieć, że roszczenie, będące normatywną postacią prawa podmiotowego, polega na możliwości domagania się od oznaczonej osoby określonego zachowania się. Korelatem uprawnienia jest więc obowiązek wskazanej osoby podjęcia określonego działania lub zaniechania. Określenie roszczenia w normie prawnej może następować w różny sposób, np. przez oznaczenie treści uprawnienia lub treści obowiązku. Wyraźne nazwanie roszczenia nie jest konieczne, istotne jest natomiast skonkretyzowanie uprawnienia pod względem treści i podmiotu oraz przyporządkowanie mu obowiązku innego określonego podmiotu. Ujęcie roszczenia w normie prawnej zależy od przyjętej przez ustawodawcę techniki legislacyjnej, może ono nastąpić od strony uprawnienia bądź obowiązku. Jak trafnie zauważa skarżący, w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222) jest mowa np. o „roszczeniu o przyjęcie do spółdzielni” (np. art. 15 ust. 1, art. 16 ust. 2, art. 17¹⁸ ust. 2), o „roszczeniu o przyjęcie w poczet członków spółdzielni” (np. art. 3 ust. 2, art. 13 ust. 1, art. 14 ust. 1), a także o tym, że „spółdzielnia nie może odmówić przyjęcia w poczet członków” (np. art. 17¹ ust. 6, art. 23).

Nie powinno budzić wątpliwości, że sformułowanie „spółdzielnia nie może odmówić przyjęcia w poczet członków” jest równoznaczne z przyznaniem kandydatowi spełniającemu wymagania określone w art. 200 § 5 Pr.spółdz. roszczenia wobec spółdzielni o przyjęcie w poczet członków. Tak pojęte roszczenie w znaczeniu materialnoprawnym może być na zasadach ogólnych dochodzone w drodze powództwa o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę właściwego organu spółdzielni o przyjęciu uprawnionego w poczet członków (art. 64 k.c.).

Pogląd taki jest prezentowany również w doktrynie i został już wyrażony – aczkolwiek bez szerszej argumentacji – w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r., I PR 70/84.

Skoro Sąd Apelacyjny wyszedł z odmiennego założenia, podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 200 § 5 Pr.spółdz. trzeba uznać za uzasadniony. Konieczne stało się więc uchylenie zaskarżonego wyroku

w części oddalającej apelację powoda oraz orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.